

SLOVENIJA.

List 26.

V petik 30. Sušca

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Povabilo na naročbo.

Za prihodne kvatre se zopet k naročbi na Slovenijo povabijo in opomnijo dozrajni gg. prijemniki in tudi drugi podporniki slovenstva. Cena ostane navadna.

Postava zastran odkupljenja

4. Sušca.

(Konec.)

De se vse na zemljiših ležeče dolžnosti odpravijo, zaukaže §. 3. te postave, de je vsaka stanovitno na posestvu ležeča desetina odkupljiva, če tudi ne pride iz podložnosti ali iz grašinske verhovne lasti. Po §. 6. se morajo odkupiti tudi vse davšine v natori, ki ne izhajajo iz desetinske pravice, ampak ki se ko nezmenljive odrajtvila cerkvam, šolam in faram za občinske namene opravljajo.

Z tema odbločbama je ministerstvo na znanje dalo, de misli vsaktero razmero (Verhältniss) odpraviti, iz ktere stanovitna delitev zemeljskih pridelkov med opravičenim in dolžnikom izvira. Z odkupljivostjo vseh desetih in davšin v natori, se ima samostalnost in neodvisnost kmeta glede drugih deržavljanov in družtev za večne čase zagotoviti.

Tajiti se ne da, de se desetina in druge davšine v natori, ki cerkvam, šolam in faram gredo, po izviru od drugih podložniških dolžnost čisto ločijo; tode v nasledkih svojih so unim enake, in vse se opirajo na sedajnim pravnim zapopadkam protivno vodilo, de zamore lahkomišelnost in samovolja eniga samiga zemljo za večne čase z postavo zavezati, po kateri bi se vsi naslednji posestniki ravnati imeli. —

Ministerstvo je tedaj sklenilo, kmetu tudi te verige in vezila odvzeti, in je tako z tem ne samo želji kmečkiga ljudstva, temuč tudi sedajni pravni omiki zadostilo. Postava zastran odkupljenja 4. Sušca 1849, ktera vse stanovitne dolžnosti v natori odzame in za odkupljive izreče, je tedaj boljši za kmeta od postave 7. Kimoveca 1848, ktera več taticih davkov kar ne omeni.

Cerkvena lastnina je po ti postavi enakim pogojem podveržena, kakor vsaka druga lastnina, tode to se samo po sebi razumi, de se bo odkupenje brez žalenja pošteno pridobljenih pravic cerkvenih in šolskih služabnikov in brez oškodovanja bistvenih cerkvenih namenov izpeljalo.

Druga za kmeta enako dobra naredba je v §. 14. te postave, namreč, de se odškodovanje za tiste davke od sprememb, kateri se na deželno ustanovitev, postavo ali podložnost opirajo, od deržavne denarnice prevzame.

Te odrajtvila pri spremembi posestnika gotovo nar bolj teže; vsaka poprava, vsak pristavek, vsako poboljšanje v obdelovanji povikša deseti dnar, ker se vrednost posestva z tem povikša, in več grašinaku kot podložniku koristva. Spremembine davšine so zares obertnijski davki, ker se narašajo, kolikor boljši in marljivi se zemlja obdeluje. Za to se je moglo odškodovanje za te odrajtvila, ki so nehati mogle, od deržave prevzeti. Ker z odpravo teh davkov vsi deržavljeni dobe, se mora povračilo tudi na vse naložiti.

Kar pa gole nade (Hoffnungen) grašinakov zastran tega ali uniga dobička zadene, ki bi ji kedaj v prihodnje priti vtegnil, ali tudi ne, p. za desetino novo obdelanih zemljiš, ali pravico pripasti (Heimfallsrecht), jim nikakoršno odškodvanje ne gre in prilrajneno ni.

Pa tudi glede tistih podložniških davšin, ktere se zamorejo po postavi v letni dnarni znesik premeniti, je pripušeno dolžniku, de celo odkupenje t. j. plačilo odkupniga zneska opravi. Vbožejšimu dolžniku se prilrajnost da, de dolg svoj tudi v več letih, brez de bi se kje drugod vdolžiti mogel, izbrise. Letni priueski pri 25letnim izplačanju zneso manj od polovice tega, kar je kmet dozraj plačeval.

Popolno oprostenje zemljiš se bo pa tudi z prihodnim deželnim zaupnimi napravami (Creditsanstalten) sosebno olajšalo. —

Pri večim delu podložniških davšin je za dolžnika že velik dobiček, če se mu pripusti, namesto njih letno stanovitno plačilo v dnarjih opravljati.

Pri tlaki postavim terpi dolžnik vsigdar za se in živino veliko zamudo, če tudi grašini malo ali nič koristi ne stori. Ravno taka je pri desetini, kjer se z pozgubo zern in z zamudo pri odrajtovanju za dolžnika ne mala škoda zgodi. Pravilama (in der Regel) se bo vsak priden kmetovavec rajši z odkupnim zneskam dolžnosti svoje znebil, opravičen grašinak bo pa tudi zadovoljen, in bo le primerno povračilo terjat, ker mu vendar večidel potroškov, ki jih je pri spravljanju imel, za naprej odpade.

Pa tudi, če bi kmet svojo dozrajno dolžnost v pridelkih in delih čisto z dnarji povernil in odkupil, je popolna svoboda v obdelovanju njiv in v pripravni rabi njegoviga posestva vendar le dobiček.

Če tedej odkupna postava 4. Sušca 1849 odkupni znesik, ki je na mesto odrajtvil v natori nastopil, na tretjino tega zniža, kar je kmet dozraj dajal, in če zraven kmetu prepusti, ali in kdaj se z položenjem odkupne istinge (kapitala) od te ali uue davšine čisto in za vselej oprostiti hoče, se je za olajšanje in osvobodjenje kmeta vse zgodilo, kar se po pravici in primeri le terjati zamore.

Nekterim bo pa še ta tretjina, ki se dolžnikom naloži, le previsoka.

Te pa spomnimo, de ni samo bogati plemenitaš, kteriga si vsi radi pod besedo grašinak mislijo, temuč de so tudi deržava sama in veliko število vstanovitev in zalog za siromake in bolnike, in druge milodarne naprave pri odkupljenju močno zadete.

Ako bi se odkupenje še bolj ponizalo, kako bi deržava svoje dolžnosti, ki leže na njenih feudalnih in zemljiških pravicah, še izpolniti zamogla; kako bi ustanovitve (Stiftungen) zaveze do vbogih in bolnih opravile?

Ravno tako bi se dnarji sirot, ki so se nakladali na grašine, zgubili; če tudi kapitalistov (upnikov) ne omenimo.

Tudi niso vsi grašinaki bogatini, med njimi je mnogo revnih rodovin, ktere vsaka zguba močno zadene.

Nasproti so podložniki svoje posestva zavoljo na njih ležečih dolžnost boljši kup dobili, in dobički odkupljenja pridejo vsem kmetam vbogim in premožnim v prid.

Če se pa odkupna postava 4. Sušca z enakimi postavami družih deržav primeri, se bo našlo, de jih naša vse prekosi in preseže v skerbnosti za kmeta.

Enakopravnost narodov.

Slavenski Jug da bravcam svojim na znanje sostavek iz Lloyda od enakopravnosti narodov, v kterim se berejo tudi te besede: „ravnopravnost narodov družiga ni kot ravnopravnost za vse deržavljan v eni svobodni občini. Enake dolžnosti, enake pravice za vse deržavljan brez obzira na stan, jezik in vero,“ ter naslednje opombe pristavi:

Glejte kako razumi ministerski Lloyd enakost narodov! Ravno tako so tolmačili nekdej Madjari enakopravnost, tudi oni so govorili, kakor zdaj Lloyd, de enakost narodov to pomeni, de v deržavi posamezni ljudje, naj bodo tega ali uniga rodu in plemena enake pravice vživajo, in nič več.

Ako dobro razumimo misel teh Lloydovih besedi, zadene ta enakost samo okrog privatniga življenja in življenja v občini, razun tega neha enakopravnost, in tu vlada nekaj družiga, kar enakopravnosti ne terpi; tu je treba obleči nemško uniformo. —

Nam je enakopravnost to, de vsi narodi, kot narodi, kot posebne telesa v austrijskim cesarstvu bodo med sabo enaki, ravni in de enake pravice vživajo: t. j. de vsi enako pravico imajo, živeti in priznani biti kot narodi, in razvijati (entwickeln) se kot narodi, z svojim narodnim muzgam kot narodi prešiniti in polniti deržavo. Pa tako imajo vsi enako pravico, ne samo v domačim življenju, v življenju občin, ampak tudi v deržavnim življenju, t. j. v tistih okrogih, kjer gospodari deržavna oblast, v postavodajavstvu, v deržavnim opravištvu, v sodništvu, v nauku, razsveti vdeležiti in razvijati se kot narodi s svojim jezikom, s svojimi navadami in šegami, s svojimi mislimi in prizadetji, z eno besedo s svojim narodnim obrazom. Zatorej med drugim tudi to sledi, de imajo biti jeziki vseh narodov v Austrii deržavni (Staatssprachen), odtod sledi, de se vsi narodi čislati morajo za samostalne med sabo ude ali elemente občne austrijske deržave, odtod sledi, de se noben izmed vsih narodov imeti ne sme za podlago (temelj) deržave, in drugi za pridavek, — ker bi to bilo pervenstvo eniga nad vsemi drugimi, in tega ne terpi enakopravnost. Ravno zato, ker smo vsi narodi udje eniga telesa, ravno za to mora med nami v deržavi popolna enakost pravic za vse narode veljati.

Tako mi razumimo ravnopravnost vseh narodnost, in ne drugači. Za to enakost smo se mi bojevali, in se hočemo še bojevati, če Bog da, ako bi se komu hotlo jo nam kratiti in spodjedati. —

Austrijsko Cesarstvo. Slovenska dežela.

„Il Costitucionale“, ki v Terstu v vojskim stanju izhaja, piše (24. t. m.): Po razpuščenju kromeriškiga zbora ni gotovo nihče svobodomiselnih postav za tiskarstvo in za združevanje pričakoval; vendar se je mislilo, da naredba kaucij (zavarovanja), ki se ni bila v novih ustavnih državah vpeljana, ne bo tako daleč segla, kakor to ministri ustanovijo. Zdaj je tudi ta nada padla. Nezmerena zastava ali zavarovanje (kaucija) je časopisam naložena, naj bodo kakoršne koli velikosti, in če se pogleda še na druge naredbe, ki se ob času obsede storiti vtegnejo, morate hvaliti in blagrovati srečno dobo cenzure (naprejšniga pregledovanja).

Med tem jo vlečemo naprej z začasnimi postavami, bomo vidli kaj prineso stanovitne (nezačasne) postav, če jih kadaj dočakamo. Pravi se, da se je minister Bach bil močno vperl, in da se je tako nekoliko postava omečila. Kakšna je tedej le v izvira biti mogla?

Postavo za tiskarstvo je dana 13. Sušca 1849. Poglavitniši zapovedi so:

Kdor hoče kake časopis izdajati, mora državnemu zagovorniku popred na znanje dati: naslov časopisa, kolikokrat na svitlo pride, in ali je političkiga obsežka ali ne; ime in stanovanja vrednika, tiskarja, in spričanje položene zastave. Vsak odgovoren vrednik časopisa mora v mestu, kjer se natiska, stanovati, Avstrijan in 24 let, in neoskrunjeniga zadržanja biti. Za vsaki politički časopis, ki tudi le mimogrede političke novice prinaša, in ki vsaki mesec saj dvakrat na svitlo pride, je treba za kaucijo zastaviti primerni znesek ali v gotovim dnaru ali pa v zapisih na izročivca glasečih cesarsko-avstrijskih državnih dolgov, za ktere obresti v dobrim dnaru teko. Denarnica za te vloge se bo v vsaki kronski deželi posebej oznanila. V mestih, ki imajo več kot 60,000 prebivavcov, se za časopise, ki čez trikrat na teden na svitlo pridejo, položi 10,000 gold. srebra, če trikrat v tedni pridejo, 5000 gold., in če manjkrat pridejo, 3000 gold. V mestih ki imajo manj stanovavcov, znese zastava v vseh teh primerljih polovico popred zaznamvanih zneskov. (V Ljubljani znese tedej kaucija za časopise ki enkrat ali dvakrat v tedni na svitlo pridejo, 1500 gold.) Ta zastava ali kaucija zamore zapasti v vseh tiskarnih prestopkih ali cela ali nekaj od nje; ona stoji tudi za vse kazni v dnarjih. Kakor hitro se nekaj od kaucije po razsodbi odvzame, (kar pride vselej v občinsko denarnico,) jo je treba v 3 dneh dopolniti.

Kdor se z natisom zoper občne kaznovavne postav pregreši, bo po njih sojen, ako se v ti postavi drugači ne odloči. §. 26. pravi: Kdor z natisnjenimi listi druge k nepokoršini, k zoperstavi ali vzdigi zoper postav, ukaze, naredbe sodnic, javnih gospok ali zoper njih služabnike, ali kdor k sovražnostim (Feindseligkeiten) zoper različne narode, verske družbe, posamezne verste ljudi ali stanove, ali zoper postavno priznane družtva nagovarja, vnema, ali zapeljati skuša, se kaznuje, če se to djanje po drugih postavah še težeje ne prepove, z ječo do 2 let.

§. 27. Ravno ti kazni je podverženo psovnanje ali zasramovanje (Schmähungen) državne ali deželnih ustav. —

§. 28. Kdor z natisom krivo pravlico ali glas, ki za očitno varnost nepokoj prinese, brez zadostnih uzrokov, taisto za resnično imeti, ali takošno prerokvanje raztrese ali naprej razširja, se z ojstrim zapretjem za tri mesece kaznuje.

§. 31. Kdor v natisu z naznanjenjem zmišljenih ali napčno povedanih dogodeb kteriga po imenu ali z znamenji, ki se njemu priliježjo, ali z podobami nečastniga ali takiga nevestniga (unsittlich) djanja krivo dolži ali natoleva, ki taistiga v mislih občinstva za-

ničljiviga storiti ali znižati vtegnejo, se za 6 mescev ojstro zapre.

§. 32. Kdor v natisu družiga brez omejenja gotovih prigodkov zasramuje (schmäht), graja ali zaničevanja vrednih lastnost ali misel dolži, ali kdor zoper kogar če tudi resnične prigodke iz privatniga ali hišniga življenja oznani, kteri čast kratijo, javniga interesa pa ne zadevajo, se zamore za 3 mesece zapreti.

§. 33. Enako se kaznujejo v §§. 31. in 32. omenjeni napadi, če so obernjeni zoper rodovine, javne gosposke, posamezne služabnike vladarstva glede njih uradniga ravnanja ali zoper postavno priznane družtva, zoper narode (Volksstämme), verske družbe, posamezne verste in stanove v državi. Pri časopisih se tudi pri vseh teh prestopkih vselej nekaj kaucije ali pa tudi cela odvzame. Te kazni zastarajo, če se 6 mescev tožba ne začne, ali začeta ne nadaljuje.

§. 42. Za vsaki natis je narpopred pisavec odgovoren, če se je rokopis po njegovi vednosti in volji z imenam ali tudi brez njegoviga imena natisnil. Za njim so odgovorni v naslednji versti:

1. Izdajavec,
2. založnik,
3. natiskar t. j. vodja tiskarne, in
4. razširjavec.

§. 43. Za obsežik časopisov je zavezan z pisateljem vred nerazdeljivo vsak odgovoren vrednik, če ne je skaže, da se kaznivi sostavek zoper njegovo izrečeno voljo ali brez njegoviga zadolženja in znanja natisnil. Po njih še le nastopijo osebe v §. 42. imenovane po zaznamvani versti. —

Kaucija se zamore tudi takrat odvzeti, če taisti, kdor jo je položil, kriv spoznan ni bil. —

Ravnanje pri tiskarnih pravdah je očitno in ustno. Čez krivico ali nekrivico razsodijo priseženi možje. Kako pa de bo ta sodba priseženih zložena, nam bo še le posebna postava povedala. Dve tretjini priseženih morate priterditi (ja reči), de je njih sklep priterdljiv (bejahend). —

* Glede sostavka od odkupljenja tlake in desetine itd. v 24. listu Slovenije opomnimo, de pri nas prijemniki podložniških davšin, grašinaki, niso državi nikakoršnih davkov za te prijemke dajali, in de se tedej za našo deželo modrovanje tistiga iz Českiga poslovenjeniga sostavka zastran perve tretjine ne primeri. Toliko popravimo, ker se čez to nekteri gospodje, kakor zvemo, jezé, ter jim povedati moramo, de ni velika zasluga samo grajati slovenske časopise, in de bi se toliko ne ponižali, če bi tudi kako popravo vanje poslali. Saj je ravno namen časopisa ljudomilo podučevanje ljudstva.

* Ljubljanskim nemškim novinam se piše iz Tersta, de bode Slavjansko družtvo v Terstu 1. Maliga Travnja slovensko-ilirsk časopis izdajati začelo. Bog daj srečo! —

Iz Gorice se nam piše (24. t. m.): Danas se je tukej novica razširila, de bo po sklepu ministerstva Goriška grofnija samostalna kronska dežela z posebnim deželnim zborom; ravno tako tudi Terst in Istrija. Od Koroške dežele vam je to že znano. Z Bogam edinost Slovincov. Jez le ne morem razumeti, kako se ta reč z pervim §. državne ustave od 4. t. m. sklada in kaj v njem imenovano Ilirsko kraljestvo prav za prav pomeni. —

Zastran te reči priporočimo bravcam 36. list nemških Zagrebških novin, v kterim se v sostavku: Jugoslavjanstvo in državna ustava, skaže, kako Jugoslavjanam, ki so z ptujšino navdani in v narodnim razvitju zastali, pri ti razdelitvi malo kaže, de bi kedaj ko krepak in čverst, cel narod Evropi svojo prirojeno ceno pokazati zamogli. Edinost narodnosti, deželniga postavodajavstva in opravišstva nam je neogiblivo potrebna.

Med tem, pravi ta sostavek, ko so avstrijski Lahi in Madjari za-se v posebnih kronskih deželah, so Jugoslavjani v 10 kronskih dežel razkropljeni, namreč 1) Štajersko,

2) Krajnsko, 3) Koroško, 4) Goriško in Gradiška, 5) Istrija, 6) Dalmacija, 7) Provincialno Hervaško z primorjem, 8) Reka z okolico, 9) Ogersko, 10) Vojaška meja.

Kaj hočemo tu za narodno omiko in razvitje storiti, če narodniga središa nimamo? —

V slovenskih Novinah beremo: Bodi ga večni Bog zahvaljen, da je ustava tudi učiteljem zbere ne le dovoljila, temoč celo ukazala. — Zdaj tedaj nam je zlata prilika dana, pogreške, ko jih je nerodnost v učivnice nasmetila, razkrivati, ino poti, po kterih se iztrebiti imajo, povedati. Taki zbor se je bil tudi na Slivnici 15. svečnika t. l. sošel. Za predsednika je bil jednoglasno zaslužiti domači dekan, preč. g. Standegger izvoljen. Od tega zbora se mi vredno zdi v teh novinah glas dati ne toliko glede reči, ko se je od njih jednodušno brez zopernih vgovorov menilo, kolikor glede Slovenstva, ko se je tu veselo razvijalo.

Ko je bil zapisnik popredšnjega zbora, od kteriga nič kaj ne rečem, prebran, so se sledeči predmeti v razgovor ino sklep sprijeli, k kterim nekoliko svojih vlastnih misli pridnem.

1.) „Po novi učebni osnovi so samo duhovski (to je kateheti, tukaj sami podžupniki ali kaplani) in svetski učitelji pravi udje učebnega predstojništva in učebnega odbora poznamenani — od župnikov ali plebanov pak poleg nikar omenka ni.“

„Naš navzočni zbor vznava ti pogrešek učivnicam za pravo napako. Župnik je pravi in istiniti dušni pastir svoje črede, on se je vzveličanju svojih ovčic s prisego zarotil, ne le očé ino matere, temoč tudi njih otroke k večnimu blaženstvu napeljevati, k čemur pak ima v učivnici naj lepši priložnost. Župnik je potlej po cerkvenim razredu pravi učitelj vere ino poboženstva v svoji župni ali fari, in ima dolžnost kakor svoje kardelo, tako tudi podžupnika ali kakoršnjega koli učitelja kersanskiga nauka v učbi prečuvati. Oddaljen od svoje učivnice bi bil berž skorej svoji župi tujec! Zato se vsi sklademo ino izrečemo: da so gospodje župniki ne le samo pravi sočleni, ampak tudi vsaki sleherni v svoji župi pravi predstojnik svoje učivnice ostani, ino da potemtakim v vseh zborih posredkovati imajo.“

2.) „Se je pomenkvalo od tako imenovana zvokovanja (Lautier-methode). Izveškega so vsi učitelje cele dekanije to učilo pohvalili ino navzvestivali, s kako dobrim tekom da so ž njim svoje ljubljene izročence pourili.“

3.) „Kar je v predlogu neplatimega (zastonjskega) uka v čertanji ino risanji izvun zakonitih učnih ur, se nam ne zdi pomota, ako izustimo, da se način učenja po načinu življenja ravna, v našem kraji pak se veči del kmetovskiga polka z obdelovanjem polja ino vinogradov obavlja, kter se znava čertanja lahko uterpi — drugače je ta umetelj ali umetnost v mestih potrebna.“

Tode telesno urbo smejo kmetski otroci celo grešati, ker jih starši zadosti prevred iz učivnic jemljejo ino k težkim delam privčajo.“

Ravno prikladneje bi bilo učence na kmetih tudi v posebnih urah učiti, kako polje ino vinograde obdelovati, kako živino rediti, kako travnike ino senožete popravljati, kako sadovno drevje ino loge gajiti, kako bečelariti. Vse te znave pak umno obvij kmetijska kemija kakor cvetni venec matere živi v rokah.

Tudi to vse se bode, od samosebič dalo, kakor hitro se Slovenski svet iztrebi, popravi in uravna, kedar bodo le domači življi narod pregibali.

4.) „Da bi se učitelji s součiteljmi v cerkveni petvi ino godbi bolj ter bolj izučivali, je tudi sklepalo ino sklenilo, da se ima odsičas vseli pred samim učiteljskim zborom in v tej umetelji očitno izkusek učiniti.“

De bravec to razume, pristavim, de je tu od narodne ljudske cerkvene petve ino godbe, ne pak od umeteljne, beseda.

Gospodje učitelje, soudje Slivničkega zbor, bodi Vam zato javno Slava! ker s tem očitno kažete, da Vam je za povzdigvanje duha k Bogu mar! V zahvalo Vam bodi mnogo posnemaycov ino splošno poverženje tujinskih poj ino pesem.

5.) „V Gratzter-Zeitung“ je bil naš prvi zbor, ker je po postavi ino nam velen, kakor tajni shod (Klubb) grajan. Mi se temu zlobnemu sestavku v rečenim časniku čislo 263 slovesno zoper izrečemo, ino moramo sestavnika za hudobnega obrekavca, ali za človeka, ki postav in ustave celo nikar ne zna, gotovo pak za tlačivca naše narodnosti ovaditi, ter ga med stene njegove Nemčunske pisarnice zavernemo. Ovače nikomur ne branim v naše shode stopiti, če le ob dobi pride ino nas nikakor ne pači.“

To je svetlo, kot beli dan, da so „Gradске Novine“ za nas pravo smetiše vražje, v katero naši protivniki odvsekodar černe kaluže, ko nas v njih pogroziti hočejo, napeljajo. Ino Slovenci si to kalužnico, čedno „Slovenijo“ ino pravične „Slavische Centralblätter“ v nemar pustivši, to kalužnico, ktera je Slovenstvu, kar živim stvarjem mervto morje, tako radi ino drago kupijo v napotek narodnemu razvoju.

Dalmacia.

V Dalmaciji se je rodila neka razpertia med katolčani in udi iztočne ali gerške vere, in poslednji so se posebno v Beogradske in druge časopise pritožbe čez katolčane pošiljali. Zora dalmatinska 26. Sušca prinese naslednjo

Bratovsko opombo: Če nam je kdaj ljubezen in bratovska sloga med udi zapadne in iztočne cerkve v Dalmaciji mar bila, je treba de se v sedajnim času tega svetiga dela krepko poprimemo, de bi toliko pred in gotoviši v občni spravi prekoristni cilj in konec našiga narodniga napredka doseči zamogli. Zatorej ognimo se vsemu, kar bi temu blagosnimu prizadetju na poti biti vtegnilo; in zlasti opustimo veroznanske pretresanja, ki se cerkvenih obredov tičejo. To so predmeti, ki sovražstvo in razpertia med bratji sejejo; in sovražnik naše narodne slave se jih zvito posluž, de bi enokervne brate razdražil, in tako ložeje jih podjarmil! Bratje Slavjani Dalmatinski, če kdaj, je sada čas, de spoznamo, de smo mi vsak po svojim zakonu in obredu vender bratje ene Slavjanske matere in ostanemo; in de zatorej zložno za narod naš delati moramo. Vas pak gospodje vredniki Slavjanskih listov, za ljubav roda našiga, prosimo, de v listove svoje nikakor ne prijemate sestavkov, kateri merijo na to, de se nesloga in razdor med ljudem različne vere rodi.

Duhoven iztočne cerkve.

Česka dežela.

Slovanska Pražka Lipa je pozneje podružnice nagovorila, de bi se ne razšle; ampak de bi v postavnih mejah še terpele. Kar pa glavno Pražko društvo zadene, je po predlogu Riegera sestavljena komisija, ki ima v kratkim predlog zastran nadaljevanja Slovanske Lipe kot političkiga društva zložiti. Druga komisija bo nasvetvala, kako bi se zastavni dnar (kaucija) za društvene novine skupej spravil. Dalej je sklenila Lipa prositi cesarja, de bi od ustavniga odbora sestavljen načert ustave podelil; kakor tudi, posebno knjižico na svitlo dati, v kateri bi bile obe ustavi k razlaganjem natisnjene. Rieger bo to knjižico spisal. —

Moravia in Silezia.

Iz Holomuca 21. Sušca. Danas se odpravlja velka deputacija Slovakov, ki je tu že več dni bila, nekaj domu nekaj na Dunaj. Nova ustava jih je nagnala bila v Holomuc, ker se v nji med drugimi narodi ime Slovakov kar ne here; cesar se imenuje clo Jeruzalemskiga kralja ne pa kralja ali vojvo-

da Slovakov. Naslov kralja Jeruzalemskiga — de mimogrede omenimo — je moravske kmete zlo ganil, ki so nevedoči, kaj to pomeni, v Holomuc prišli, pobarat, če bodo morebiti predprege (foršpan) notar do Jeruzalema dajati mogli. —

Slovaki, 28 jih je, med njimi Hurban, Štur, Zah, in d. so imeli večeraj ob desetih pristop k Cesarju. Cesar ni odgovoril na vsaki člen njih želj posebej, temuč je le sploh omenil, de se zanesti smejo, de se njih narodnosti nikakoršna krivica godila ne bo, ter jih je na svoj razglas 2. Grudna spomnil.

Na Dunaju se bodo nekteri teh Slovakov pri ministerstvu za to potegnili, de bi kaj pisaniga v roke dobili, z katerim bi se samovoljna vlada madjarskih komisarjev ustavila.

Janeček ali Žiška II. je šel vnovič med Slovake, razpustit svoje trume (černo vojsko), ker noče, de bi se hrabri dobrovoljci in kmetje pregloboko v Ogersko podali in svojo domovino opustili. Med Slavjani ni več nobeniga Madjara razun teh, ktere Vindišgrec tje pošilja. Ravno tako je od bratov Polešnjakov mlajši med Slovake odšel.

Holomovčani (mesčani) so obhajali 19. t. m. na dan sv. Jožefa veliko svečanost, namreč novo volitev za Frankfurt. Izvoljen je znani iz Kromeriza Szabel.

V Holomovci so se skušnje českiga izpraševanja v šolah prav dobro vnesle, in če bi še kdo pameten dvomiti hotel, ali se slavjanski jezik znanstvom prileže, naj obiše Holomuc in naj posluš, kako urno se študenti v českim odrezati vmejo. In to je le prvi začetek! — V kratkim ima na naše vseučiliše v Holomuc mimoreden profesor priti, de bi učil ravno tisti predmet, kakor Dr. Grünwald v Pragi, občinsko deržavljansko postavo v českim jeziku. To bi bil v Holomuči velik napredik; zakaj pravniki (juristi) so tukej narhujši Nemci. (Nov. Lip. Slov.)

Ogerska dežela.

Madjari se mende še hvalijo, de imajo še 150,000 mož na nogah. Vodji njih se naslednji imenujejo: Benicki, Bodnicki, Čartorovski, Dembinski, Don Bardo, Don Pradi, Dahal, Jeroslavski, Klapka, Kamenicki, Muroslavski, Ricko, Romano, Skaratovski, Skrnecki, Uminski, Valugovski, Damjanič, Vetter, Görgej; Gujon, Kis, Mak, Mesaroš in Rapasi. —

V Debrečinu je še zmiraj nekaj madjarskiga deržavniga zbora skup.

Cesarska armada na Komornsko terdnjavo strelja, ali jo je pa že dobila, ali ne, se še ne ve. —

Madjarski puntarji so po celim Ogerskim v male trume razkropljeni, in vse pokončavajo, ropajo, palijo, de je groza. —

Erdelj.

Lloyd piše: Dunaj 24. Sušca. Iz Erdelja žalostne reči zvemo. Fcm. Puchner je na čelu svojih vojakov z zmago nad Seklerje šel. Med tem pa je vodja puntarjev Bem svoje trume zbral in je z 12,000 možmi zoper Hermannstadt se vzdignil, kjer je le 3000 Rusov bilo. Rusi so se hrabro deržali zoper tako močniga sovražnika, so se po hudim boju pa vender iz Hermannstadta vmaknili, in za njimi je šlo silo veliko mesčanov. Bem je stopil na to v mesto, kjer so trume njegove veliko škodo napravile. Čez nekaj ur jo je pa zopet iz mesta potegnil. —

Ptuje dežele.

Laska. 30. razglas Veldena od c. k. armade pove, de je fm. grof Radecki 19. t. m. svojo poglavitno moč pri Pavii zbral, de bi bil sovražnik mislil, de hoče proti Alesandrii iti. 20. t. m. je stopil čez reko Ticino in je v 3 razdelkih na cesti proti Garlasco šel; desni razdelk je prišel do Zerbollo, srednji do Gropello, in tretji do Dorno tisti dan.

Sovražnik okoli 25,000 pod vojvodam Genoveskim, se je vmikval k Vigevani in Mortari. 21. t. m. je marsirala armada v 3 razdelkih naprej; zadnji razdelk pod Volgemutam je priderl do Vigevana, kjer je slavno v boju zmagal. Srednji razdelik pod nadv. Albrehtam, levi razdelik pod Vratislavam — sta šla naravnost nad Mortaro, ki je bila berž od vojakov povsod obdana in na zadnje tudi vzeta. Čez tri ure je bil sovražnik povsod prepahnen, 2500 vjetih, 56 oficirjev, 5 štukov, 19 voz priprav, pušk zaverženih na kupe, so naši dobili. Obristu Benedeku z regimentam Gyulajevim gre zasluga vzetja od Mortare.

Poljni marsal se je 22. t. m. v dveh razdelkih prot Novari vzdignil. —

V Terstu 27. t. m. je bilo naslednje uradno oznanilo izdano:

23. Sušca je imela cesarska armada keravavi boj z Piemontezi. Piemontezi so bili na vseh mestih potolčeni in v mesto Novara pahnjani.

Kralj Karel Albert je odstopil od vladarstva in krono sinu svojimu Savojskimu vojvodu izročil. 24. Sušca ob 8 zajutro sta prišla do glavniga stanu v Gespolato minister Sardinski Kadorna in general Kazato prosit za primirje (ustavljenje vojske), de bi se za mir razgovarjati počeli. Ako se ti razgovori dobro ne izidejo, se še tisti dan napad ponovi. Natanjčnisi novice se bodo pozneje naznanile.

Gyulai.

Kakor se iz uradniga oznanila Teržaskiga glavarja Gyulaja vidi, so bili 20. t. m. Bečani iz Chiozze in Brandola do Conche, kateri kraj je od naših vojakov zapušen bil, prišli, in so tam okop napravili in okoli 400 do 500 ljudi posadili. Ali naši so jih drugi dan koj prevergli in nazaj pahnili. Pri odhodu se jim je še ena ladja pogreznila in 30 ljudi potonilo. Več mervih so pa na borišu pustili. —

Frankobrod na Majnu. Velkerjev predlog je bil zaveržen z večino od 30 glasov, in s tem je padlo Prusko cesarstvo. Zavoljo tega sklepa je ministerstvo Gagernovo službo odpovedalo in nadvojvoda Joan je odpoved sprijel.

Narodni Frankobrodski zbor je dalje sklenil čez vsaki §. nemške ustave posebej brez govorenja glasovati, ter je berž pričel: §. 1. se glasi: „Nemška deržava (Reich) obstoji iz okrajne sedajne nemške zveze. Razmera šlezvika se bo pozneje ustanovila.“ —

Zaveržen je bil drugi §.: Nobena nemška dežela ne sme v eni in taisti deržavi biti z nenemškimi deželami; ravno tako §. od čisto osebniga edinstva (reine Personal-Union). Ali prijet je bil ta za edinstvo Austrije zopet nevarni §.: „Ako ima kaka nemška dežela z nenemško deželo eniga samiga deržavniga glavarja, mora nemška dežela od nenemške dežele ločeno lastno ustavo, vladarstvo in opravištvo imeti.“ Dalej: „K vladi in k opravištvu nemške dežele se imajo le nemški deržavljeni poklicati.“ Dalej: „Nemška ustava in nemške postave veljajo v taki deželi (p. na Českim, Slovenskim) ravno tako, kakor v vseh nemških deželah.“

Naš minister Švarcenberg je 17. t. m. Šmerlingu v Frankobrod zopet pisal, ter mu med drugim poročil:

Vi mislite, de nemške dežele avstrijanske zavoljo dane ustave 4. Sušca pri nemški zvezni deržavi (Bundesstaat) ostati ne morejo. To pa jez odbivam. Se ve, de v tako deržavo, ki posameznim deželam nič svobodniga gibanja več ne pusti, bi Austrija stopiti ne mogla. Ali take deržave treba ni. Lahko si je misliti tako nemško deržavo, z zadosti močno centralno oblastjo, ktera ima zraven sebe namestnike posameznih dežel, z tako uredbo celiga društva (Verein), ktera bi zvunajnim deržavam veliko, močno, eno in edino (einheitliches) Nemčijo kazala, posameznim deželam pa tudi svoje življenje pustila. — Iz tega pisma se ne ve, ali hoče cela Austrija v to Nemčijo stopiti, ali samo nemške dežele. Dalej pravi g. minister, de je dolžnost avstrijskih poslancov tako dolgo v Frankobrodu ostati, dokler je le mogoče. —

Nepolitiški del.

Strelec z levam.

(Primorska pravljica.)

(Konec.)

Pa komej prejideta nekoliko pota, ko zvičajni strežitelj konja vstavi, ter močno brepenec po premoženju svojiga gospoda in po prezali Amaliki, ji dene eno pistolo na serce in zagrozi: „Ako domu pridši ne porečes, de te sim jez rešil od žrela gnjusobe, in mi ti to storiti ne prisežeš, pri živim bogu naravnost te osmertim.“

„Gotovo“, obljudi ona po tacim ravnani strežitelja vsa prestrašena, „čem tebe za svojiga odrešenika razglasiti, alj tode ne sme naj ženitba popred biti kakor za sedem let, sedem mescov sedem tednov in sedem dni od danes naprej.“ In on v to dovolji.

Ko pa sedem let sedem mescov sedem tednov in sedem dni preteče, pride strelec z levam v ravno tisto mesto in vidi v njem vse v rudeče oblečeno.

Gre v gostivnico in bara po vzroku tolike radosti. Gostivničar mu pa vse prav natanjko razloži rekoč: „Ravno danes je poroka preblage hčere našiga dragocenjeniga grofa z nekim strežiteljem, ki jo je pred toliko in toliko let od zmaja otel, ki mu je imela žertvovana biti. In zato je danes celiga mesta god.“

Strelec vse to slisavši kerčmarja v šali dalje nagovori: „Koliko staviš, de jez pri tej svatovšnji nar boljši del mesa in juhe dobim?“

Gostivničar ga stermo pogleda od verha do tal ter zarenič z zaničljivim glasom: „Alj ti? Jezero goldinarjev ko en venar stavim, de bledeš in de kar nič ne dobiš.“

Na to napiše strelec nekaj čerk na listek, ga dene levu v gobec in mu pokaže tu in tu iti. In lev gre nevstrašljivo mimo veliko straž v kuhinjo, kjer je ravno premila devičica silno žalovala, de njeniga praviga odrešenika še zdaj noče biti.

Ali pač rajskiga veselja ji serce zajigra, kadar dobro znaniga leva zagleda, ki naravnost proti nji korači. Vzame ona urno listek in naloži v torbico juhe in mesa nar slajšiga okusa; zraven dodane pa še povabilno pismice.

Gostivničar se temu močno začudi in že hoče zgubljeno stavo odšteti, alj lovc mu jo v dar in v svoj spomin pusti, in kar v grad gre.

Pero ne more pristojno izobraziti radostnih občutkov, ki Amalikno serce navdajajo, ko ona svojiga edinozaželjeniga pred seboj vidi! — Berž ga sprime v neko odleženo jizbo in ga tam z nar dražejimi oblačilmi prav po kraljevsko napravi. Tako ozalsaniga in prerojeniga pelja v veličansko sobo, kjer so se drugi plemenitniki bližnjih in daljnjih krajev ko dragi svatovi snidili in se zmiram mudečo nevesto čakali.

Zdej se vsedejo za krasno navdano mizo in strelec, ki so ga vsi ptujiga mogočniga kralja mislili, je bil ta prvi sedež odločen.

Kakor je pa že sploh v navadi, de se pri tacih gostijah rado kako kratkočasnico h poviksanju občeniga veselja pove, tako se tud tu godi, in svat za svatam mora s čim novim družbo razveseliti.

Kmalo pride tudi strežitelj, menjeni odrešenik mične Amalike, na versto. De bi pa, kakor misli, ptujimu kralju vstregil, začne razlagati, kako de je pred toliko in toliko leti svojo prihodnjo zenko ostudniju zmaju otel, v česar spričo da prinesli vseh sedem glav, ki jih je bil zverini odsekal.

Z velikim čudenjem ogledujejo dragi svatovi te ognjusne glave; — alj kar dvigne se kraljevsko napravljene strelec vnov, rekoč s krepkim glasom, de je vse, česar se je strežitelj ustil, nesramna laž, in de je le on tisti, ki je s svojim levam lintvurma premagati umel. „In nemislite“, povzdigne strelec še krepkejši svoj glas, „de jez to le tako govorim, ampak jez zamorem svoje govorjenje veliko terdnejši podpreti, kakor ta nezapopadljivi nesramnež.“

To izjavivši seže v džep, in v neskončno začudenje cele družbe, potegne vun sedem v listu zavitih koscov jekov ki jih je bil sam iz žrel sedmeroglavne živali izrezal. Se pregleda bolj natanjko, in se vidi, de mora strelcovo naznanilo resnično biti. Sosebno pa, ker je tudi Amalika to spričala in vseskozi praviti začela, kaj de se je med njo in strežiteljem pripetilo; se nad golo resnico strelcoviga govora kar nič več dvomilo ni. Vsi tedej osterme in strežiteljskiga gerduna pisano pogledajo; nar več pa je bil tolikanj prevarjeni grof raz-

serden, in pri ti priči ga misli pretergati na dvoje, ko bi ga svatje ne bili nekoliko pomirili.

De bi pak tako gerdo djanje zadostno kaznovano bilo, enoglasno sklenejo strežitelja s štirimi konji na štir kose razdjati.

To storivši spremi cela svatovska množica z enim velikim delam mestniga obljudenja vred prav radostniga serca novo zakonsko dvojico v vežo božjo po Gospodov blagoslov. In veselo pada tu zornolična Amalika roko svojimu pravimu odrešeniku; pa tudi njeni visokospoštovani oče se videzno omladi zavoljo toliko nepričakovanih sreč svoje malo časa pred tak začarane hiše. Torej se vse priserčno veselili, nar bolj pa Amalika in strelec z levam. Živili!

Šemrl.

Knjiga splošnih deržavljskih postav.

Četerto poglavje.

Od varstev ino oskerbništev.

§. 187.

Osebam, katerim skerb očeta v korist ne pride, in ki so še maloletne ali iz kakiga družiga vzroka nezmožne, same opravila svoje oskerbovati, dodelijo postave po varhu ali oskerbniku, posebno brambo.

§. 188.

Varh ima zlasti za osebo maloletniga skerbeti, ob enim pa njega premoženje oskerbovati. Oskerbnik se postavi za oskerbovanje reči taistih, ki so zavoljo kakiga družiga vzroka kot maloletnosti nezmožni, jih sami oskerbovati.

§. 189.

Kadar se primeri, de se mora maloletniju, bodi si zakonskiga ali nezakonskiga rodu, varh postaviti; so zlahniki maloletniga ali druge z njim v bližnji razmeri stoječe osebe, pod primerno kaznijo zavezane, sodnici, katere svoništvu je maloleten podveržen, to na znanje dati. Tudi politiške oblasti, deželski in duhovski predstojniki občin morajo skerbeti, de se to sodnici naznani.

§. 190.

Sodnica mora, kakor hitro je znanje zadobila, vradno za postavljenje pripravniga varha skerbeti.

§. 191.

Nepripravni za varstvo sploh so taisti, ki zavoljo svoje maloletne starosti, zavoljo pomankljivosti telesa ali duha, ali iz drugih uzrokov, svojih lastnih opravkov ne zamorejo voditi; ki so bili kakiga hudodelstva krivi spoznani ali od katerih se spodobna izreja sirote ali koristno oskerbovanje premoženja pričakovati nemore.

§. 192.

Tudi osebam ženskiga spola, redovnim duhovnim in prebivavcam vunajnih deržav, se pravilama (§. 198.) varstvo naložiti nema.

§. 193.

K kakim posebnim varstvu se taisti pripustiti nemajo, ktere je oče izrečno od varstva izločil; od katerih je znano; de so z starsi maloletniga, ali z njim samim v sovražtvu živeli, ali ki so z maloletnim že v kako pravdo zapleteni, ali, ki bi se zavoljo še ne poravnanih terjatev va-njo zaplesti vtegnili.

§. 194.

Osebe, ki v deželi, kateri je maloleten po sodništvu prišet, ali clo ne prebivajo, ali saj več kot eno leto od taiste oddaljeni biti morajo, se pravilama k varstvu poklicati nemajo.

§. 195.

Zoper njih voljo se k prevzetju varstva siliti ne morejo: svetovni duhovni, vojaške osebe, ki so v pravi službi in javni vradniki; ravno tako taisti, ki je šestdeset let star; komur gre skerb za pet otrok ali unukov; ali ki ima eno težavno varstvo ali tri manjši opravljati.

§. 196.

Pred vsemi gre varstvo taistimu, kteriga je oče k tem poklical, ako mu nobeden v §§. 191 — 194 imenovanih zadržkov na poti ni.

§. 197.

Ako je mati ali kaka druga oseba maloletniju dedino namenila in ob enim varha imenovala; se mora taisti le za oskerbnika čez zapušeno premoženje imeti.

§. 198.

Če oče ni nobeniga ali nepripravniga varha imenoval, se ima varstvo pred vsemi očetovimu dedu, potlej materi, dalej očetovi babi, zadnjič kakimu drugimu žlahtniku, in sicer taistimu zaupati, ki možkiga spola je naj bližni, ali izmed več enako bližnih, starsi.

§. 199.

Ako se varstvo na rečeni način oskerbeti ne more, ima sodnica oblast, glede na zmožnost, stan, premoženje in stanovalise, kogar hoče za varha izvoliti.

§. 200.

Vsakimu postavljenimu varhu brez razločka ima varstvena sodnica berž zavkazati, de varstvo prevzame. Varh je dolžan varstvo prevzeti, če je ravno za svojo osebo drugimu sodništvu podveržen, in je zastran vsih to oblast zadevajocih opravil varstvinimu uradu podložen.

§. 201.

Če taisti, kogar je sodnica k varstvu poklicala, meni, de za ta urad pripraven ni; ali de ga postava tega oprosti, se mora v štirinajstih dneh od časa njemu naznanjeniga sodniškiga naročila, na varstveno sodnico, ali če taisti za svojo osebo podveržen ni, na svojo osebo sodnico obrniti, ktera ima njegove uzroke z pristavljenim svojim zdetjem varstvinu sodnici v presojo predložiti.

§. 202.

Kdor svojo nepripravnost za varstvo skriva, kakor tudi sodnica, ki vedoma po postavi nepripravniga varha imenuje, mora sa vso maloletniju iz tega izvirajočo škodo in zgubljeno korist odgovor dati.

§. 203.

Ti odgovornosti je podveržen tudi taisti, ki se brez uterjeniga vzroka brani, varstvo prevzeti, ter se ima zraven z primerno silo k tem primorati.

§. 204.

Varstvinu urad se zamore le po ukazu od pristojne sodnice za to prijetim, prevzeti. Kdor se lastnovoljno v kako varstvo vsili, je zavezan maloletniju vso škodo poverniti, ki mu je iz tega vstala.

§. 205.

Slednji varh zunej deda, matere in babe, mora z podanjem roke obljuditi: de hoče maloletniga k postenosti in čednosti napeljevati, ga po stanu za koristniga deržavljana izrežati, pred sodnico in zvunaj taiste nadomestvati, premoženje zvesto in marljivo oskerbovati, in se v vsim po predpisu postav obnašati.

§. 206.

Varhu tako zavezanimu ima sodnica čez to pismo v postavni obliki podati, de je v ogledu njegoviga vrada poverjen, in se, kjer je treba, opravičiti zamore. Če ded, mati, ali baba varstvo prevzame, se jim mora enako pismo izročiti in to, kar drugi varhi obljudijo, v taisto postaviti.

§. 207.

Vsaka varstvena sodnica je zavezana, tako rečene varstvine ali sirotne bukve peljati. V te bukve se morajo zapisati ime, rodovinsko ime, starost maloletnih in vse, kar se je pri prevzetju, nadaljevanju in dokončanju varstva, važniga zgodilo.

§. 208.

Te bukve imajo tudi na vse priloge tako kazati, de sodnica sama, kakor tudi sirote po doseženi polnoletnosti vse, kar jim je vediti koristno, v poverjeni obliki pregledati zamorejo.

§. 209.

Kakor varh od očeta postavljen nema samo za osebo maloletniga, ampak tudi za njega premoženje skerbeti; ravno tako se predumi, de je oče taistimu, kogar je za oskerbnika čez premoženje postavil, ob enim čuvanje čez osebo zaupati hotel. Če pa oče varha ni za vse otroke, ali če oskerbnika ni za celo premoženje postavil; je dolžnost sodnice drugim otrokam varha ali za ostalo premoženje oskerbnika postaviti.